

gipuzkoako ordezkaria: frantzia hiribidea, 11 - tf. 943 32 01 94 - 20012 donostia
EUSKAL HERRIKO ARKITEKTOEN ELKARGO OFIZIALA

COLEGIO OFICIAL DE ARQUITECTOS VASCO-NAVARRO
delegación de guipúzcoa: av. de francia, 11 - tf. 943 32 01 94 - 20012 san sebastián

ONDAREA, SARI ALA ZIGOR

Duela zenbait urtetik, Gipuzkoan, oro har, eta zehazki Donostian, arkitektoek eta herritarrek larritasuna sentitzen dugu, neurri handi edo txikian aurretik existitzen diren eraikin edo elementuetan eragina izango duten lanen aurrean. Esku hartze bat egingo den bakoitzean, ez dakigu zehazki zer gertatuko den, eta eztabaida publiko antzeko bat sortzen da. Ondorioz, ez dira normaltasunez aplikatzen hiriek hirigintzaren eta arkitekturaren eremuan izan behar duten jarduna garatzeko onartuta dauden arauak.

Hiriak ekosistema biziak dira, etengabe aldatu eta egokitzen direnak, hori baita bizirik iraungo dutela eta bilakatuko direla bermatzeko bide bakarra. Garrantzitsua da gure identitate eta ondare balioak zaintzea, baina ezin dugu onartu gure hiri eta herriak jada existitzen ez den iragan batean ainguratuta geratzea.

Horretarako, ezinbestekoa da azterketa aditu eta sakon bat egitea, zer kontserbatu behar den epaitu eta aukeratzeko. Begirada horretan, azterketa oso bat gauzatu behar dugu, aintzat hartuta alderdi geografikoak, artistikoak, historikoak eta baita soziologikoak ere. Zenbait eremu, paisaia, espazio eta eraikin ebaluatu egin beharko dira. Baina ezin ditugu alde batera utzi kudeaketa ekonomikoa, erabilera eta iraunkortasuna, are gehiago eraikinen kasuan, aldaera horiek funtsezkoak baitira gaur egungo azterketa orotan.

Euren balio arkitektoniko eta historikoak, eraikuntzakoak, eta baita sozialak ere, kalitatea ematen diete eraikinei, baina, era berean, erabilera bati erantzun behar diote. "Bizirik" egongo badira, jardueraren bat hartu behar dute, pertsonen existentziaren zerbitzura dagoen artea baitira, kasurik onenean. Haien jatorrizko erabilera amaitu egin bada, edo aldatu, onartu egin beharko ditugu haiek berritu edo birsortzeko lagungarriak izango diren aldaketak, giza jarduera mesedetuko dutenak.

Eraikin guztiek ezin dute izan museo edo kultura etxe, eta ez dute izan beharrik. Sormena erabili behar dugu, eta nahasketak egin, kasu bakoitza kontu handiz aztertuta. Horrela, bikaintasuna hautatu ahal izango dugu, eta ez dugu gehiegizko babes ezarriko, horrek arrunt bihurtzen baitu babestu beharreko ezaugarria.

Era berean, zaharra den orok ez du zertan baliotsua izan zaharra izate hutsagatik, edo egilearen izenagatik, edo osagai dituen materialengatik. Lan batzuek desagertu egin beharko dute, eguneroko beste elementu batzuk desagertu diren bezalaxe, eraikinei ere berezkoa baitzaie egunerokotasunaren ezaugarria, hormako ordulariei edo telefono analogikoei berezkoa zitzaient moduan. Beharrezkoa izanez gero, haien memoria jaso dezakegu, eta emandako zerbitzuak eskertu diezazkiekegu.

Bestalde, gaur egun, eraikuntza bat ondareztat kalifikatzeak "zigortu" egiten du jabea, pribatua edo publikoa izan. Kalifikazio horren ondorioz, jabeak bere gain hartu behar ditu hainbat zama, eta, jabe pribatuen kasuan, ez dute inolako ordainik jasotzen, eta, ironikoki, egoera horrek babestu nahi zen elementuaren hondamendia dakar kasu askotan. Edo ondareztat aitortzeko aukera hutsak bizkortu egiten du eraisketa.

Eta eraikin publikoen kasuan, hau da, guztiok gure zergekin mantentzen ditugun eraikinen kasuan, ez dago nahikoa baliabide ekonomiko zerrenda hori mugarik gabe handitzeko; hortaz, oreka bat lortu behar dugu, zaila bada ere. Partikularren kasuan, arazo hori esponentzialki handitzen da, bistakoa denez.

gipuzkoako ordezkartza: frantzia hiribidea, 11 - tf. 943 32 01 94 - 20012 donostia
EUSKAL HERRIKO ARKITEKTOEN ELKARGO OFIZIALA

COLEGIO OFICIAL DE ARQUITECTOS VASCO-NAVARRO
delegación de guipúzcoa: av. de francia, 11 - tf. 943 32 01 94 - 20012 san Sebastián

Adibide gisa, une honetan bete-betean murgilduta gaude Miramar Jauregiari eman dakioken kudeaketari eta erabilerari buruzko eztabaidan. Eraikin hori gure hirian babes handiena jasotzen duenetako bat da, arrazoi argiak tarteko. Zaila da neurri egokia ezartzea eraikina behar bezala zaindu eta haren balioa azpimarratzeko, batetik, eta zama onargarri bat ekarriko duen kudeaketa ekonomikoaren ekuazioa ebazteko, bestetik.

Bestalde, zaharberritzearen, eraikuntzaren eta hirigintzaren esparruan dihardugun arkitektoek segurtasun juridikorik eza daukagu arauaren aplikazio zehatzari dagokionez egin nahi ditugun esku hartzeetan.

Bada araudi bat, ildo batzuk eta jokorako eremu batzuk ezartzen dituen. Baina esku hartu nahi den bakoitzean, aldaketaren aurkako mugimendu gutxi-asko zaratatsua izaten da, eraikin bakoitza lubaki gerra bihurtzen duena, eta behartuta sentitzen gara geure burua babestera eta gure lanaren legezkotasuna justifikatzera, baita haren kalitatea ere, noski. Sustatzaileak eta administrazioak berak presioak jasotzen dituzte indarreko legediak baimenduta egin dezaketena egin ez dezaten, nahiz eta askotan XXI. mendeko hiri baten dinamismoarentzat esku hartze hori beharrezkoa izan.

Arretaz jokatu behar dugu, eta babestu behar dugun hura zaindu, baina gehiegizko ardurak immobilismora eramango gaitu, eta sepia tonuak dituen irudi finko bilakatuko dugu gure hiri maitea.

1930az geroztik, Euskal Herriko Arkitektoen Elkargo Ofizialaren baitan, Arkitektura aitortu, hedatu eta balioesteko lanean ari gara Gipuzkoan. Azken jardueren artean, aipatzekoak dira Donostiako arkitekturari buruzko gidaliburuak (1996), Gipuzkoako arkitekturari buruzko lana (Gipuzkoako Foru Aldundiarekin lankidetzan egin 2004an), Gipuzkoako arkitektoei buruzko biografia bilduma, "Kultura ondarea eta gizartea" izeneko IX. Docomomo Biltzarraren antolakuntza 2016an (Euskal Herrian egindako lehenengo edizioa) edo Euskal Herriko Unibertsitateko uda ikastaroak ("Construido para durar", 2017an eta "Estudios de cascos históricos: Europa de norte a sur", aurten).

Ondarea oinarritzko balioa eta eragilea da gure hiriko jardunarentzat eta bizitzarentzat, baina zapalduko gaituen zama ere bilaka daiteke. Gauden moduan geratzeko tentazioari amore emango bagenio, harresiak ez ziren inoiz eraitsiko, eta gaur egungo Donostia eta orain babesten ditugun elementu gehienak ez ziren sekula eraikiko.

Judith Ubarrechena Iribarren,
Euskal Herriko Arkitektoen Elkargo Ofizialak Gipuzkoan duen Ordezkaritzaren Batzarreko
lehendakaria